

Research Paper

The role of rural tourism in the sustainable economic development of the villages in Sowme Sara county

Shahram Karampour*¹ Majid Karimpour Reyhan² Shahreh Taj³

1 PhD Student in Geography and Rural Planning, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

2 International Desert Research Center, Faculty of Agriculture and Natural Resources, University of Tehran, Karaj, Iran.

3 Assistant Professor, Department of Geography and Rural Planning, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

Keywords

Rural tourism sustainable economic development
Sowme Sara County
HOLSAT model rural households.

ABSTRACT

The diversity and complexity of the tourism industry, varying with geographical regions, have created unique opportunities for tourism planning and management. In areas prone to tourism industry development, it is necessary to seek the driving factors of tourism flow, as tourism is one of the most dynamic economic activities of the present era. Although tourism development is not a universal solution to all problems, it will present planners with a suitable strategy for sustainable economic development, reducing regional deprivation, and comprehensive economic development in a city or country. Therefore, addressing the issue of rural tourism will examine the needs of urban dwellers considering changes in economic factors and place them in an optimal state. This research is applied in nature and descriptive-analytical in terms of its characteristics. Our statistical population in this research consists of rural households in the city of Sowme Sara, officials, and tourists. To examine the impact of the factors mentioned in tourism, we used a questionnaire as a tool. The responses and data were collected from the statistical population and analysed using statistical tests in SPSS software and the HOLSAT model. The results indicate that, according to the statistical tests conducted on the components of the two hypotheses, both hypotheses are confirmed. These structures have been able to contribute to the development of tourism in the region. The results obtained from the HOLSAT model show positive performance in the components of the economic structure and contradictory results, indicating a need for re-planning in this regard.

*Corresponding Author.

Email Addresses: sh.karampour.t@gmail.com.

Karampour, S. , Karimpour Reyhan, M. and Taj, S. (2026). The role of rural tourism in the sustainable economic development of the villages in Sowme Sara county. *Human Ecology*, 4(13), 1582-1591.

Doi: <https://doi.org/10.22034/he.2025.553299.1156>

نقش گردشگری روستایی در توسعه پایدار اقتصادی روستاهای شهرستان صومعه سرا

شهرام کرم پور^۱ * مجید کریم پور ریحان^۲ شهره تاج^۳

۱ دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه ریزی روستایی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

۲ مرکز تحقیقات بین‌المللی بیابان، دانشکده‌گان کشاورزی و منابع طبیعی، دانشگاه تهران، کرج، ایران.

۳ استادیار گروه جغرافیا و برنامه ریزی روستایی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

واژگان کلیدی

گردشگری روستایی توسعه
پایدار اقتصادی شهرستان
صومعه‌سرا مدل
HOLSAT خانوارهای
روستایی.

چکیده

تنوع ابعاد و پیچیدگی صنعت گردشگری، متناسب با مناطق جغرافیایی، زمینه‌های ویژه‌ای برای برنامه ریزی و مدیریت گردشگری ایجاد کرده است. در مناطق مستعد توسعه صنعت گردشگری، باید به دنبال عوامل محرک جریان گردشگری بود چرا که گردشگری یکی از پویاترین فعالیت‌های اقتصادی عصر حاضر می‌باشد اگرچه توسعه گردشگری راه حل کلی برای رفع همه مسائل نیست، اما راهبردی مناسب، را برای توسعه پایدار اقتصادی و کاهش محرومیت مناطق و توسعه همه جانبه اقتصادی در یک شهرستان یا کشور، پیش روی برنامه ریزان قرار خواهد داد. بنابراین ضرورت پرداختن به مساله گردشگری روستایی، نیازهای پیش روی شهرنشینان را با تغییر در مولفه‌های اقتصادی مورد بررسی و در شرایط مطلوب قرار خواهد داد. این تحقیق از نوع کاربردی و از نظر ماهیت توصیفی - تحلیلی است. جامعه آماری ما در این پژوهش خانوارهای روستایی شهرستان صومعه‌سرا، مسئولین و گردشگران می‌باشند که برای بررسی تاثیرات عوامل مطرح شده در گردشگری از ابزار پرسشنامه استفاده که توسط جامعه آماری فوق پاسخ و داده‌ها با استفاده از آزمون‌های آماری نرم افزار Spss و با مدل HOLSAT به تجزیه تحلیل داده‌های پژوهش پرداخته‌ایم که نتایج آن حاکی از مسئله می‌باشد که مطابق آزمون‌های آماری گرفته شده از مولفه‌های دو فرضیه هر دو فرضیه تأیید می‌شوند و این ساختارها توانسته‌اند موجبات توسعه گردشگری منطقه را فراهم آورند و نتایج حاصله از مدل HOLSAT نشان از مثبت بودن عملکرد موجود در مولفه‌های ساختار اقتصادی و متناقض بودن که نشان از نیازمندی در راستایی برنامه‌ریزی مجدد در این راستا می‌باشد.

۱. مقدمه

امروزه توسعه روستایی یکی از اهداف مهم کشورها به شمار می آید (عباس نژاد و همکاران، ۱۳۹۰). در شرایطی که قرن بیستم به پایان رسیده است، هنوز توسعه روستایی با مسائل و چالش های متعددی مواجه است، زیرا که راهبردهای گذشته در زمینه توسعه روستایی موفقیت آمیز نبوده و نتوانسته است مسائلی همچون فقر، اشتغال، بهداشت، امنیت غذایی و پایداری محیط زیست را تامین کند. این مسئله باعث شده است که در سال های اخیر بار دیگر توسعه روستایی مورد توجه قرار گیرد و نظریه پردازان و برنامه ریزان و مجریان حکومتی درصدد بر آیند تا با ارائه راهکارها و استراتژی هایی جدید، از معضالت و مسائلی که گریبانگیر نواحی روستایی می باشند، بکاهند. یکی از راهبردهایی که اخیرا در کشورهای جهان مورد توجه قرار گرفته و حتی در برخی از کشورها به اجرا درآمده است و نتایج مثبتی را به همراه داشته، توسعه گردشگری در نواحی روستایی بوده است. این برنامه ریزان به گردشگری به چشم "صنعتی که ثبات اقتصادی و جمعیتی" را برای جوامع روستایی به دنبال دارد، می نگرند (رکن الدین افتخاری و مهدوی، ۱۳۸۴).

گسترش گردشگری در نواحی روستایی و استفاده از جاذبه های متعدد طبیعی و فرهنگی روستا به عنوان منبع درآمد مردم روستا و در عین حال کمک به حفاظت از سرمایه ها و جاذبه های منحصر به فرد طبیعی و فرهنگی روستا یکی از برنامه های کشورهای می باشد. گردشگری به عقیده بسیاری از محققان در مقایسه با دیگر بخشهای اقتصادی مزایای بسیاری دارد که آن را به یک ابزار موثر برای از بین بردن فقر تبدیل میکند. گرچه تحقق آن تا حد زیادی مستلزم این است که دستور کار فقر به طور مشخصتری در برنامه ها و استراتژیهای ملی گردشگری برای تقویت مشارکت و فرصتهای بیشتر برای قشر فقیر گنجانده شود (WTO, 2002; Goodwin et al, 2001).

اگر هدف توسعه را به طور مشخص رهایی از چنگال فقر و کاهش سطح آن از طریق ایجاد اشتغال برای تهیدستان شهری و روستایی، تامین حداقل نیازهای اساسی قابل قبول برای همه بال بردن بهره‌وری، تساوی بیشتر بین حوزه‌های جغرافیایی و طبقات اجتماعی و اقتصادی، تمرکز زدایی و مداخله مردم در تصمیمگیری، تاکید بر اعتماد به نفس جمعی و ملی و توازن و بهبود کیفیت محیط زندگی تعریف کنیم جامعه و مناطق روستایی یکی از کانونهای مهم برای برآورده ساختن این اهداف خواهد بود و توسعه روستایی سهم بسیاری در دستیابی به اهداف کلی توسعه در سطح ملی خواهد داشت (جمعه‌پور، ۱۳۸۴).

گردشگری به عنوان ابزاری کارآمد می تواند نقش مهمی را در توسعه اقتصادی و اجتماعی نواحی روستایی ایفا کند؛ به طوری که امروزه در بسیاری از کشورها برای رفع چالش های اقتصادی نواحی روستایی به ویژه در روستاهایی که با افول فعالیت های کشاورزی سنتی روبرو هستند، گردشگری کانون توجه قرار گرفته است (Sharpley, 2002).

گردشگری به عنوان یکی از ابزارهای توسعه و یکی از زمینه های مشخص متنوع سازی اقتصاد روستایی، دارای ابعاد مختلف اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی می باشد. توسعه گردشگری در سطح کانون های روستایی آثار و پیامدهای متنوع و گسترده ای را برجای می گذارد. شناخت و تبیین اثرات گردشگری و مدیریت برنامه ریزی آن نقش موثری در توسعه پایدار گردشگری و نیز پایداری اجتماعات محلی روستایی خواهد داشت (جورج و همکاران، ۱۳۹۱). در رویکرد توسعه پایدار روستایی تلاش می شود با حفاظت و نگهداشت محیط زیست همراه با بهبود فرصت های اقتصادی و بهینه سازی ساختار اجتماعی جوامع روستایی در بستر توزیع عادلانه خدمات و تسهیل رفاهی در سطوح منطقه ای و محلی، امکان برخورداری روستائیان از معیشت پایدار و بهبود کیفیت زندگی فراهم شود. در این میان توسعه گردشگری روستایی می تواند با توجه به فعالیت های جایگزین بخش کشاورزی با التزام بر ضرورت نگهداشت و استفاده بهینه از منابع موجود روستایی، ترسیم گر چشم انداز فراروی توسعه پایدار در نواحی روستایی باشد به طوری که با ایجاد فعالیت های مکمل کشاورزی رشد و ترویج صنایع روستایی و اشتغال زایی از مهاجرت های بی رویه روستایی و پراکنش نامتناسب جمعیت در مناطق جلوگیری کند و امکان توزیع متناسب و برابر جمعیت، خدمات و تسهیل رفاهی در چارچوب آمایش سرزمین را فراهم نماید. بر این اساس گردشگری روستایی را رویکردی در قالب توسعه پایدار روستایی به شمار می آورند که امکان افزایش درآمد خانوارهای روستایی و بهبود وضع اقتصادی را نه در روند توسعه ای برونزا، بلکه در جریانی درونزا فراهم می کند (محمودی نژاد و همکاران، ۱۳۸۶). امروزه گردشگری به درجه ای از رشد و توسعه رسیده که فعالیت های گردشگری به عنوان بخش چهارم پس از کشاورزی، صنعت و خدمات محسوب می گردد و پیش بینی می شود به عنوان سودآورترین فعالیت در جهان درآید و جزء جدایی ناپذیر جامعه صنعتی و حلقه ای مهم در بازار تولید شود (مومنی و همکاران، ۱۳۸۷).

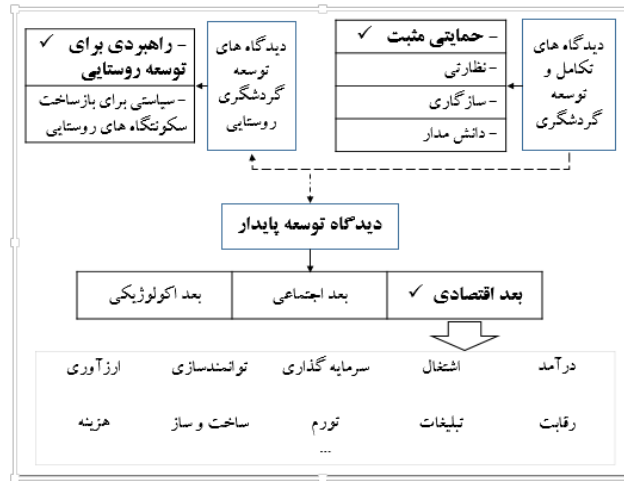
روستاهای شهرستان صومعه سرا به دلیل داشتن پتانسیل های فراوان از دیرباز جاذب گردشگران بوده و طی دهه های اخیر تحت تاثیر ورود گردشگران به برخی از روستاهای این شهرستان با تغییرات و تحولات بسیاری در زمینه های مختلف به ویژه اقتصادی مواجه شده است و این امر پیامدهای مثبت و منفی را برای جوامع محلی به دنبال داشته است. مشاهدات و مطالعات میدانی نگارنده (۱۳۸۹) این موضوع را که روستاهای شهرستان صومعه سرا به دلیل واقع بودن در نزدیکی مرکز استان گیلان - شهر رشت - و همچنین شهر بندرانزلی، همچنین وجود تالاب انزلی (به عنوان تنها تالاب نقطه شمالی کشور ایران و ثبت ملی در کنواسیون بین المللی رامسر به عنوان جاذبه گردشگری) و به ویژه

شرایط مطلوب آب و هوایی در فصل تابستان و داشتن جاذبه های کم نظیر طبیعی و فرهنگی به عنوان یکی از قطب های جذب گردشگران روستایی درآمده و ورود گردشگران به منطقه باعث بروز تغییرات و تحولاتی در منطقه به خصوص از منظر اقتصادی شده است. نیز این موضوع را تایید می کند. از این رو در پژوهش حاضر محقق بر آن است که ضمن گونه شناسی گردشگری در روستاهای مورد مطالعه به نقش و میزان اثرگذاری گردشگری بر اقتصاد روستاهای مورد مطالعه و در نهایت پایداری اقتصادی حاصل از آن بپردازد.

امروزه با توجه به تغییراتی که در جوامع روستایی مانند روستاهای شهرستان صومعه سرا از جنبه اقتصادی به وجود آمده، دیگر حیات روستا نمی تواند تنها بر محور کشاورزی ادامه یابد بلکه باید فعالیت های دیگر اقتصادی را برای روستاها فراهم نمود، در این راستا گردشگری می تواند به طور جدی راه حل مناسبی برای رهایی از اقتصاد تک بعدی تلقی شود.

۲. مبانی نظری

گردشگری فعالیتی گسترده است که دارای تأثیرات اقتصادی، اجتماعی فرهنگی و زیست محیطی قابل توجهی بوده و هر یک در جای خود قابل بحث است. بعد اقتصادی این فعالیت، نخستین جنبه ای است که سیاستگذاران و محققین را به سوی خود جلب نموده و به دلیل بازده مناسب این بخش، تمایل به گسترش آن همه گیر شده است، اما به تدریج با آشکار شدن تبعات اجتماعی، فرهنگی و حتی زیست محیطی آن، نیاز به بررسی های بیشتر پدیدار گردید. گردشگری عنصری حیاتی و ضروری در برنامه ریزی برای توسعه اقتصادی شهرها محسوب می شود. در متن بازسازیهای جهانی و غیر صنعتی شدن، گردشگری فرصتهایی را برای باز زنده سازی اقتصادهای شهری که در معرض کاهش و رکود هستند، پیشنهاد میکند به ویژه در مکانهایی که گزینه های دیگر محدود هستند، منبعی مهم برای اشتغال است (Rogerson, ۲۰۰۴). فرهنگ منبعی حیاتی برای توسعه گردشگری محسوب گردیده و از طرف دیگر نیز گردشگری نقش مهمی در توسعه فرهنگی ایفا می کند. توسعه پایدار را در صورتی می توان تضمین نمود که عوامل فرهنگی بخش جدایی ناپذیر راهبردهای دست یابی به آن تلقی گردد. بنابراین باید این راهبردها را در پرتو زمینه تاریخی، اجتماعی و فرهنگی هر جامعه طراحی نمود. در عصر حاضر رابطه ای دو جانبه بین فرهنگ و گردشگری به وجود آمده است. گردشگران هنگام عزیمت به یک مقصد با فرهنگ آن محل مواجه شده و از ابتدای ورود، تعاملات فرهنگی بین مهمانان و میزبانان آغاز می شود. ظواهر، رفتارها و تقاضاهای گردشگران تأثیراتی در جامعه میزبان می گذارد. ضمن اینکه گردشگران نیز خواه ناخواه تحت تأثیر فرهنگ میزبان قرار می گیرند. به طوری که گردشگری یکی از مهم ترین مجراهای تبادل فرهنگی است (کاملی، ۱۳۸۸). بعد زیست محیطی گردشگری، مجموعه ای از تغییرات است که به دلیل حضور گردشگران در محیط طبیعی جامعه میزبان منابع آب، خاک، هوا، پوشش گیاهی و جانوری به وجود می آید. این تغییرات می تواند مثبت و یا منفی باشد. اما تجربه نشان داده که در کشورهای توسعه نیافته، تاکنون حضور گردشگران تبعات منفی بیشتری در محیط زیست بر جای گذاشته است اثرات و عوارضی که گردشگران بر محیط زیست تحمیل می کنند، تا حدودی به نوعی برنامه ریزی و مدیریت سازمان های متولی گردشگری بستگی دارد. عوارض ناخواسته گردشگری بر محیط اکولوژیک، بیشتر در مناطقی به وجود می آید که برنامه ریزی و مدیریت ضعیفی اعمال شده است. از مهمترین شاخص های محیطی گردشگری پایدار، تخریب زیستگاه های طبیعی توسط ساخت و سازهای گردشگری، تأثیرات گردشگری بر تنوع زیستی، حجم زباله های تولید شده به وسیله فعالیت های گردشگری و ... را نام برد (Weaver & Opperman, ۲۰۰۰). امروزه گردشگران تاکید بیشتری بر محیط زیست مقاصد داشته، ارزش بیشتری را نسبت به هزینه کرد خود انتظار داشته و متقاضی ارائه خدمات بهتری می باشند. برای موفقیت در زمینه گردشگری یک منطقه باید از لحاظ اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی، پایداری داشته و به منظور داشتن پایداری، باید به دقت برنامه ریزی و مدیریت شود و عوامل مختلف را در ملاحظات خود مورد توجه قرار دهد (Sharpley, ۲۰۰۲). در همین خصوص از دیدگاه تکامل و توسعه گردشگری، دیدگاه حمایتی مثبت به خاطر تاکید بر اثرات مثبت اقتصادی و از دیدگاه های توسعه گردشگری روستایی، دیدگاه راهبردی برای توسعه روستایی، بخاطر هدف نهایی گردشگری روستای (توسعه روستایی) انتخاب شد. و در خصوص بحث پایداری هم دیدگاه توسعه پایدار و بعد پایداری اقتصادی (و متغیرهای پایداری اقتصادی گردشگری) با توجه به عنوان تحقیق (نقش گردشگری روستایی در توسعه پایدار اقتصادی روستاهای شهرستان صومعه سرا) به عنوان دیدگاه اصلی تحقیق انتخاب شد.

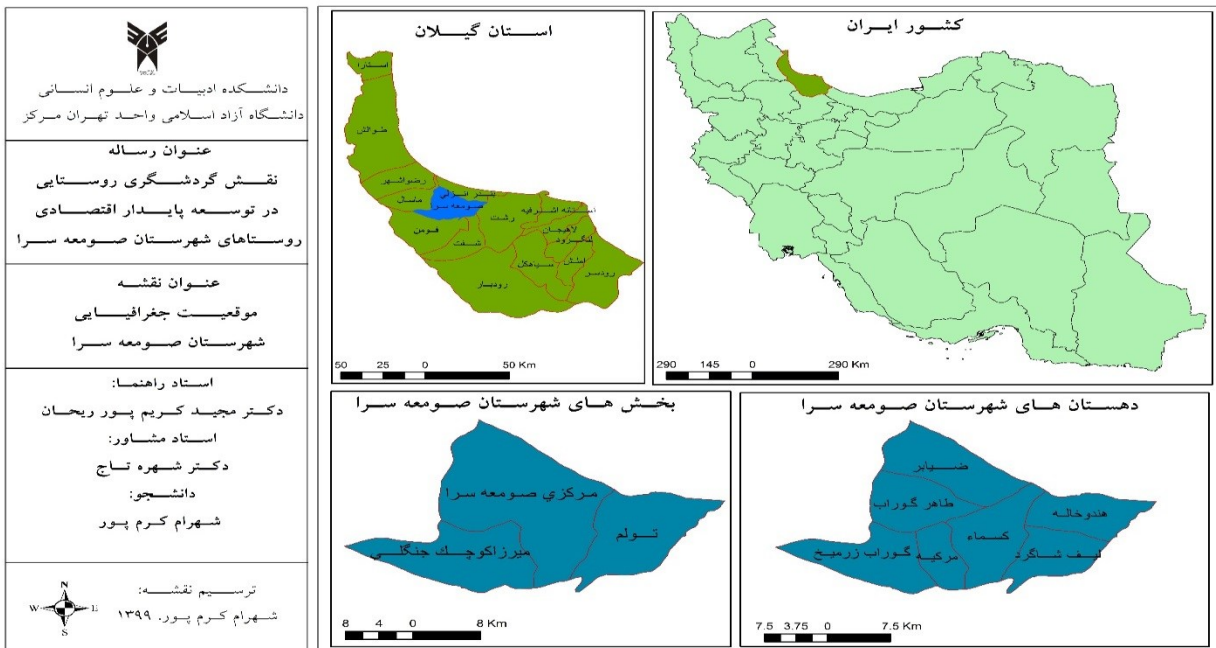

شکل ۱. مدل مفهومی تحقیق

۳. مواد و روش ها

۳.۱. محدوده مورد مطالعه

در این بخش از تحقیق، ویژگی‌های طبیعی (موقعیت جغرافیایی، ناهمواری‌ها، اقلیم، خاک، منابع آبی و پوشش گیاهی) و ویژگی‌های انسانی (ویژگی‌های تاریخی- وجه تسمیه، جمعیتی، اقتصادی، کالبدی و گردشگری) محدوده مورد مطالعه توضیح داده شده است. لازم بذکر است از آنجایی که مطالعه موردی این رساله، روستاهای شهرستان صومعه سرا است، در مواردی که اطلاعات مجزایی برای روستاها نبود، از اطلاعات شهرستان صومعه سرا استفاده شده است. شهرستان صومعه سرا از شهرستان های غربی استان گیلان است که از شمال به تالاب، از جنوب به شهرستان فومن، از شرق به شهرستان رشت و از غرب به شهرستان ماسال محدود است. شهرستان صومعه سرا با وسعت ۶۳۲/۶ کیلومتر مربع و بر اساس آخرین تقسیمات کشوری دارای سه بخش مرکزی، تولمات و میرزا کوچک جنگلی و هفت دهستان کسما، طاهرگوراب، ضیابر (در بخش مرکزی)، هندو خاله، تولم یا لیف شاگرد (در بخش تولم)، گوراب زمیخ، مرکیه (در بخش میرزا کوچک جنگلی) و دارای سه شهر، صومعه سرا، مرجل، گوراب زمیخ و تعداد ۱۵۹ روستا می‌باشد (ضیاء و همکاران، ۱۳۹۸). این شهرستان در عرض جغرافیایی ۳۷ درجه و ۱۵ دقیقه و طول جغرافیایی ۴۹ درجه و ۲۰ دقیقه واقع شده است (شکل ۲). مرکز شهرستان یعنی صومعه سرا در فاصله تقریبی ۲۳ کیلومتری مرکز استان قرار دارد. بر اساس آمار برداری سال ۱۳۹۵ دارای ۱۲۷۷۵۷ نفر جمعیت که ۵۲۰۳۷ نفر جمعیت شهری و ۷۵۷۲۰ نفر در روستاها سکونت دارند (ضیاء و همکاران، ۱۳۹۸).

شکل ۲. موقعیت جغرافیایی شهرستان صومعه سرا به تفکیک دهستان‌ها و بخش‌ها

۳.۲. روش‌شناسی پژوهش

روش تحقیق این پژوهش از نوع کاربردی با هدف توصیفی-تحلیلی به بررسی ویژگی‌ها، روابط و الگوهای موجود در پدیده‌های مورد مطالعه می‌پردازد. در این روش، داده‌ها ابتدا توصیف شده و سپس با استفاده از تحلیل‌های مناسب تفسیر می‌شوند تا درک بهتری از مسئله فراهم شود. این نوع تحقیق معمولاً برای شناخت دقیق‌تر موضوعات و ارائه راهکارهای عملی به کار می‌رود. برای گردآوری داده‌ها و اطلاعات مورد نیاز این تحقیق از دو روش اسنادی / کتابخانه‌ای و میدانی استفاده می‌شود. بگونه‌ای که از روش کتابخانه‌ای و اسنادی، اطلاعات لازمه در خصوص مبانی نظری و محدوده مورد مطالعه و از روش میدانی، داده‌های مورد نیاز از روستاییان ساکن در روستاهای شهرستان صومعه سرا و کارشناسان آشنا با صنعت گردشگری روستایی شهرستان صومعه سرا، به صورت توزیع و تکمیل پرسشنامه جمع‌آوری خواهد شد. جامعه آماری این تحقیق روستاییان ساکن در روستاهای شهرستان صومعه سرا و کارشناسان آشنا با صنعت گردشگری روستایی شهرستان صومعه سرا می‌باشد. از آنجایی که امکان برداشت داده از کل جامعه آماری (روستاییان ساکن در روستاهای شهرستان صومعه سرا) به خاطر بالا بودن تعداد آنها وجود ندارد (عدم امکان تمام شماری) فلذا از روش ریاضی فرمول کوکران جهت تعیین حجم نمونه آماری استفاده می‌شود. در همین خصوص تعداد ۳۸۶ نفر به عنوان حجم نمونه آماری تحقیق مشخص است. لازم بذکر است که از روش تصادفی طبقه‌بندی شده در جهت نمونه‌برداری استفاده خواهد شد (تعداد نمونه از هر روستا متناسب با تعداد جمعیت آن روستا خواهد بود). برای پایایی آن هم از روش پیش‌آزمون (آزمون آلفای کورنباخ) استفاده می‌شود که نتیجه ضریب آلفای بالای ۰/۷۰ بیانگر پایایی قابل قبول ابزار تحقیق خواهد بود. با توجه به فرضیه اول که به مبحث ساختار اقتصادی اثرگذار در توسعه گردشگری اختصاص یافته، ابتدا از طریق آزمون‌های سنجش توزیع نرمال کلموگروف و آزمون تی تک نمونه‌ای به سنجش اثرگذاری این ساختار بر توسعه گردشگری روستایی شهرستان صومعه سرا پرداخته و در راستای سنجش میزان اثرگذاری ساختار اقتصادی بر روی توسعه گردشگری از آزمون اسپیرمن استفاده می‌نماییم و در نهایت در راستای مشخص نمودن میزان و نحوه اثرگذاری ساختار اقتصادی بر روی توسعه گردشگری روستایی ایران شهرستان از طریق رگرسیون خطی پرداخته شد که تصویر واضحی از نتیجه فرضیه پژوهش را ارائه دهد.

۴. یافته‌های تحقیق

۴.۱. ویژگی‌های فردی - اجتماعی افراد مورد سنجش

این بخش اختصاص به جمع‌آوری ویژگی‌های فردی و اجتماعی افرادی که مورد ارزیابی قرار گرفته‌اند اختصاص یافته است. که در جدول زیر ویژگی‌ها افراد مورد مطالعه را بازگو می‌نماید.

جدول ۱. ویژگی‌های فردی - اجتماعی گردشگران

درآمد ماهیانه		سطح تحصیلات		وضعیت تأهل		سن		جنسیت	
۳۹٪	۵۰۰ تا ۸۰۰	۱۸٪	فوق لیسانس	۶۲٪	مجرد	۵۵.۴٪	۲۵-۱۵	۵۸.۶٪	مرد
۱۹.۸٪	۸۰۰ تا ۱	۴۰٪	لیسانس			۲۳.۶٪	۳۵-۲۶		
۱۳.۹٪	۱۵ تا ۱	۱۵٪	فوق دیپلم			۱۲.۵٪	۵۵-۳۶		
۲۷.۳٪	بیشتر	۲۴٪	دیپلم	۳۸٪	متاهل	۸.۵٪	۷۰-۵۶	۴۱.۴٪	زن
		۳٪	راهنمایی						
سایر موارد		کارگر		صاحب شغل آزاد		کارمند دولت		متخصص	
۴۴٪		۶٪		۱۹.۱٪		۲۱.۶٪		۹.۳٪	

۴.۲. یافته‌های استنباطی

با توجه به آزمون ذیل جهت بررسی توزیع نرمال داده‌ها گرفته شده است با توجه به سطح معناداری اختصاص یافته به هر یک از زیر مولفه‌های بخش ساختار اقتصادی تأثیرگذار بر روی رشد و توسعه گردشگری شهرستان صومعه سرا با در نظر گرفتن مقدار آماره آزمون اختصاص یافته به هر زیرمولفه می‌توان این گونه نتیجه گرفت که با توجه به مقدار معناداری مقدار ۰/۰۰۰ نشان از رد فرض صفر دارد. یعنی دلیلی برای تأیید این فرضیه که "نمونه مورد نظر از توزیع نرمال بر خوردار می‌باشد"، وجود ندارد. به عبارتی توزیع این نمونه، نرمال نمی‌باشد. و بین داده‌ها در بین این آزمون توزیع متفاوت وجود دارد به عبارت کلی: نظرات افراد در پاسخ‌گویی به بخش‌های مرتبط به این جدول متفاوت بوده است. در بررسی نتایج آزمون T متوانیم بگوییم شاخص Sig (سطح معناداری) کوچکتر از ۰.۰۵ است بنابراین فرض H0 ما رد می‌شود و فرض محقق یعنی H1 با سطح اطمینان ۹۹ درصد پذیرفته می‌شود، یعنی میانگین شاخص ساختار اقتصادی در هر سه گروه گردشگران، خانوار و مسئولان، با عدد ۳ تفاوت دارد، حال باید به سراغ این موضوع برویم که آیا میانگین متغیر فوق بیشتر از عدد ۳ است یا خیر؟ وقتی به ستون میانگین در جدول نگاه می‌کنیم، میانگین ساختار اقتصادی در جامعه گردشگران (۳.۸۷) و میانگین ساختار اقتصادی در جامعه خانوار (۳.۳۶) و میانگین ساختار اقتصادی در جامعه مسئولان (۳.۴۵)، بیشتر از عدد ۳ است. بنابراین از توافق نسبی در

جامعه برخوردار هستند (یعنی اکثریت موافقم یا خیلی موافقم زده اند). بنابراین از نظر پاسخگویان توسعه اقتصادی در توسعه گردشگری روستایی تاثیر دارد.

جدول ۲. ارزیابی توزیع نرمال داده‌ها ساختار اقتصادی از طریق آزمون کلموگروف از سه دیدگاه مختلف و

سنجش اثرگذاری بر روی توسعه گردشگری

گویه	حجم نمونه	آماره آزمون	سطح معناداری	مقدار t	درجه آزادی	سطح معناداری
ساختار اقتصادی (جامعه گردشگران)	۱۰۰	۰/۲۳۱	۰/۰۰۰*	۱۳/۷۴۶	۹۹	۰/۰۰۱
ساختار اقتصادی (جامعه خانوار)	۳۷۱	۰/۲۸۵	۰/۰۰۰*	۱۶/۷۴۹	۳۷۰	۰/۰۰۰
ساختار اقتصادی (جامعه مسئولان)	۳۰	۰/۲۴۹	۰/۰۰۰*	۱۷/۲۳۱	۲۹	۰/۰۰۰

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۳ سطح معناداری تا ۹۹٪ (*) سطح معناداری تا ۹۵٪ (**). عدم معناداری (NS)

با توجه به جدول ذیل که از طریق آزمون سنجش ارتباط اسپیرمن به سنجش اثرگذاری ساختار اقتصادی بر روی توسعه گردشگری شهرستان صومعه سرا از سه دیدگاه متفاوت پرداخته شده است با در نظر گرفتن خروجی‌های حاصله از دو آزمون پیش فرض و خروجی‌های حاصله از این آزمون در سطح معناداری می‌توان اینگونه بیان نمود که از منظر هر سه گروه ساختار اقتصادی این شهرستان توانسته در رشد و توسعه گردشگری این شهرستان موفق عمل نماید به گونه‌ای که این میزان موفقیت را می‌توان در سطح معناداری ۹۹ درصدی حاصله از دیدگاه هر سه گروه مشاهده نمود البته لازم بذکر است شاید از منظر تمامی آنها سطح معناداری ۹۹ درصدی حاصل شده و هر سه گروه بر اثرگذاری این ساختار بر روی گردشگری شهرستان اذعان دارند در ادامه برای پاسخ به این مسئله از مدل آماری رگرسیون خطی استفاده می‌نماییم که نتایج آن را می‌توان در جدول و نمودار ذیل مشاهده نمود.

جدول ۳. آزمون آماری اسپیرمن جهت سنجش میزان اثرگذاری ساختار اقتصادی بر روی رشد و توسعه گردشگری شهرستان صومعه سرا

ردیف	متغیر مستقل	متغیر وابسته	آماره اسپیرمن	سطح معناداری
۱	رشد و توسعه شهرستان	ساختار اقتصادی (جامعه گردشگران)	۰/۰۹۸	۰/۰۰۰*
۲		ساختار اقتصادی (جامعه خانوار)	۰/۳۰۶	۰/۰۰۰*
۳		ساختار اقتصادی (جامعه مسئولان)	۰/۰۸۹	۰/۰۰۰*

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۳ سطح معناداری تا ۹۹٪ (*) سطح معناداری تا ۹۵٪ (**). عدم معناداری (NS)

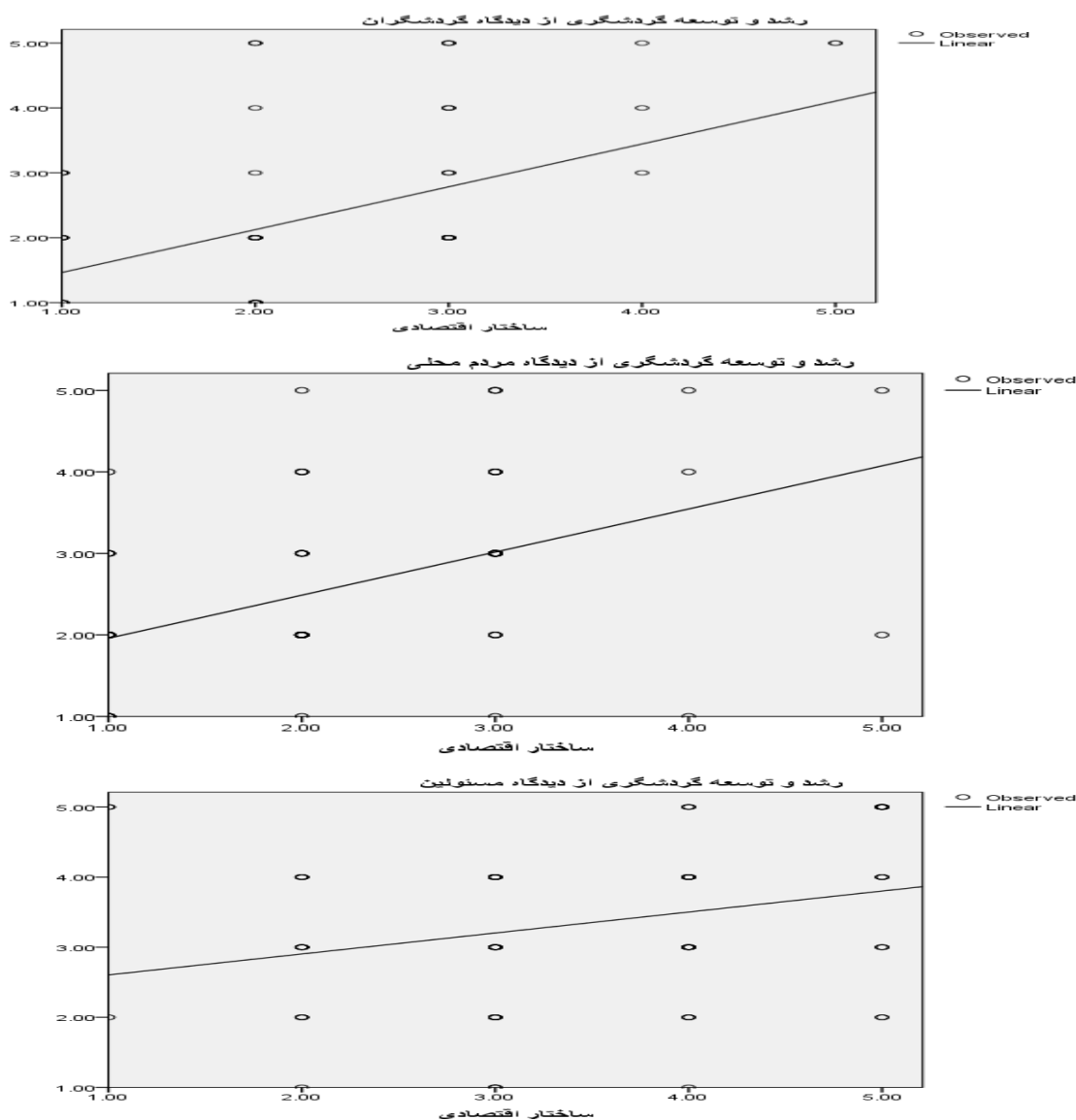
با توجه به جدول ذیل که از طریق مدل رگرسیون خطی به سنجش نحوه ارتباط ساختار اقتصادی با رشد و توسعه گردشگری شهرستان صومعه سرا از سه دیدگاه مختلف می‌سنجد با توجه به ارقام خروجی حاصله از این مدل می‌توان اینگونه استدلال نمود که این ارتباط بصورت مستقیم بوده و ساختار اقتصادی بصورت مستقیم بر رشد و توسعه گردشگری از منظر هر سه گروه تأثیرگذار بوده است که این امر را در برآورد پارامترهای نهایی هم می‌توان مشاهده نمود. نهایت جهت نمایش این ارتباط نمودار رگرسیونی خطی پایین ترسیم گردیده که بصورت صریح و واضح بیان گر این مسئله می‌باشد.

جدول ۴. مدل خلاصه شده و پارامترهای برآورد شده جهت ترسیم ارتباط ساختار اقتصادی شهرستان صومعه سرا با رشد و توسعه

گردشگری این شهرستان

معادله	متغیر وابسته	متغیر مستقل	مدل خلاصه شده				برآورد پارامترها	
			رگرسیون مربع	ضریب آنوا	درجه آزادی ۱	درجه آزادی ۲	ثابت	متغیر
رگرسیون خطی	رشد و توسعه گردشگر	ساختار اقتصادی (جامعه گردشگران)	۰/۲۲۷	۲۴/۸۹۱	۱	۱۰۰	۰/۸۰۳	۰/۶۶۱
		ساختار اقتصادی (جامعه خانوار)	۰/۲۱۷	۲۳/۵۱۹	۱	۳۷۱	۱/۴۳۰	۰/۵۲۹
		ساختار اقتصادی (جامعه مسئولان)	۰/۰۸۵	۷/۸۴۹	۱	۳۰	۲/۳۰۵	۰/۳۹۹

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۳

شکل ۳. رگرسیون خطی جهت ترسیم نحوه و میزان ارتباط ساختار اقتصادی با رشد و توسعه گردشگری از دیدگاه گردشگران، مردم محلی و مسئولین

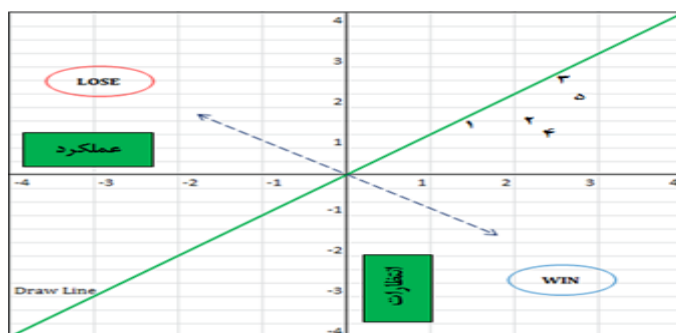
در نهایت به منظور محاسبه سطوح برآورده شدن انتظارات گردشگران، مردم محلی و مسئولین از توسعه گردشگری در مؤلفه بعد اقتصادی از زیر مولفه‌های نظیر (منافع اقتصادی برای کسب و کار محلی، افزایش درآمد، افزایش فرصت‌های شغلی برای زنان، به دست آوردن تجربه و افزایش قیمت زمین و کالاها)، ابتدا میانگین هر یک از مؤلفه‌ها در دو قسمت «انتظارات و عملکرد» محاسبه شده و سپس در مدل HOLSAT قرار گرفت. مقایسه میانگین انتظارات و عملکرد مشاهده شده برای مؤلفه اقتصادی نشان می‌دهد که تفاوت میانگین‌ها برای آیت‌های "تمامی آنها" مثبت است به این دلیل که آنها انتظار بالایی را از این شهر در رابطه با این آیت‌ها نداشته‌اند و از طرفی عملکرد این شهر در برآورده کردن این انتظارات نیز بالا بوده است. به گونه‌ای از منظر آنها پیش‌رفته که می‌تواند شهر به زودی در این بعد پیشرفت چشم‌گیری در توسعه گردشگری داشته باشد.

جدول ۵. انتظارات، عملکرد و سطح رضایت از مولفه‌های اقتصادی

ردیف	مولفه‌های بعد اقتصادی	سطح رضایت	عملکرد	انتظارات
		عملکرد- انتظارات	میانگین	میانگین
۱	منافع اقتصادی برای کسب و کار محلی	۰.۱۲	۱.۶۱	۱.۴۹
۲	افزایش درآمد	۰.۶۲	۲.۲۱	۱.۵۹
۳	افزایش فرصت‌های شغلی برای زنان	۰.۲۴	۲.۵۷	۲.۳۳
۴	به دست آوردن تجربه	۱.۲۳	۲.۴۳	۱.۲
۵	افزایش قیمت زمین	۰.۸۶	۲.۵۶	۱.۷۰

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۳

به منظور روشن شدن وضعیت انتظارات گردشگران و مردم محلی از مؤلفه‌های بعد اقتصادی مورد بررسی قرار گرفته، از ماتریس مدل HOLSAT یعنی ماتریس انتظارات بر عملکرد استفاده شده است. پنج آیتم بعد اقتصادی در قسمت سناریو (Win) قرار گرفته اند، نتایج نشان می دهد که ویژگی‌های اقتصادی شهر در بخش گردشگری توانسته‌اند انتظارات مردم محلی و گردشگران را برآورده و رضایت آنها را جلب نماید.

شکل ۴. انتظارات/عملکرد در بعد اقتصادی (مأخذ: نگارنده، ۱۴۰۳)

۵. نتیجه گیری

نتیجه بدست آمده از بررسی آماری فرضیه ابتدای پژوهش بدین صورت می باشد که که ابتدا در آزمون کلموگراف با توجه به سطح معناداری اختصاص یافته به هریک از زیر مولفه‌های بخش ساختار اقتصادی تأثیرگذار بر روی رشد و توسعه گردشگری روستایی شهرستان صومعه سرا با در نظر گرفتن مقدار آماره آزمون اختصاص یافته به هر زیرمولفه می توان این گونه نتیجه گرفت که با توجه به مقدار معناداری مقدار ۰/۰۰۰ نشان از رد فرض صفر دارد. یعنی دلیلی برای تأیید این فرضیه که "نمونه مورد نظر از توزیع نرمال بر خوردار می باشد"، وجود ندارد. به عبارتی توزیع این نمونه، نرمال نمی باشد. و بین داده‌ها در بین این آزمون توزیع متفاوت وجود دارد به عبارت کلی: نظرات افراد در پاسخ گویی به بخش‌های مرتبط به این جدول متفاوت بوده است و برای بررسی تاثیر ساختار اقتصادی در رشد و توسعه پایدار گردشگری شهری از نظر جامعه میزبان، از آزمون T تک نمونه ای استفاده شده است که میانگین واقعی به دست آمده (۱۸.۳۰)، از میانگین مفروض (۱۸) بالاتر بوده است که نشان از اثرگذاری اثرات ساختار اقتصادی در رشد و توسعه پایدار گردشگری شهری می دهد و سپس از همان طور که در بخش یافته‌های تحقیق در مشاهده می نمایید از آزمون اسپیرمن برای سنجش اثرگذاری ساختار اقتصادی بر روی توسعه گردشگری شهرستان صومعه سرا استفاده نموده ایم که با توجه به خروجی حاصله و تحلیل‌های انجام گرفته از این آزمون می توان اینگونه نتیجه گرفت که از منظر هر سه گروه ساختار اقتصادی این شهرستان توانسته در رشد و توسعه گردشگری این شهرستان موفق عمل نماید به گونه‌ای که این میزان موفقیت را می توان در سطح معناداری ۹۹ درصدی حاصله از دیدگاه هر سه گروه در این آزمون که بیان گر موفقیت بالای آن در توسعه گردشگری است می توان مشاهده نمود و برای مشخص شدن نوع رابطه از مدل رگرسیون خطی استفاده نموده ایم که نتیجه حاصل از این مدل اینگونه می باشد که ساختار اقتصادی بصورت مستقیم بر رشد و توسعه گردشگری از منظر هر سه گروه تأثیرگذار بوده است که این امر را در برآورد پارامترهای نهایی این مدل می توان مشاهده نمود و برای مشخص شدن انتظارات آنها از اثرگذاری ساختار اقتصادی همانطور که پیش تر در فصل گذشته بیان نموده ایم از مدل HOLSAT استفاده نموده ایم که از خروجی حاصله از این مدل می توان اینگونه نتیجه گرفت که ویژگی‌های اقتصادی شهر در بخش گردشگری توانسته‌اند انتظارات مردم محلی و گردشگران را برآورده و رضایت آنها را جلب

نماید در نهایت با توجه به نتایج حاصل آزمون‌های متعدد آماری و مدل‌های مورد استفاده که از جامعه میزبان و میهمان فرضیه به نظر می‌رسد ساختار اقتصادی موجود می‌تواند منجر به توسعه گردشگری روستایی پایدار شود، تایید می‌شود.

۵.۱. پیشنهادات: ارزیابی تأثیر توسعه گردشگری روستایی بر پایداری اقتصادی و افزایش درآمد پایدار در روستاهای شهرستان صومعه‌سرا. تحلیل نقش گردشگری روستایی در تنوع‌بخشی به اقتصاد محلی و کاهش وابستگی روستاها به بخش‌های سنتی مانند کشاورزی. شناسایی راهکارهای مؤثر برای بهره‌گیری بهینه از ظرفیت‌های گردشگری روستایی در راستای تقویت بنیان‌های اقتصادی و ایجاد اشتغال پایدار. بررسی اثرات گردشگری روستایی بر بهبود زنجیره ارزش اقتصادی، توسعه کارآفرینی و افزایش سرمایه‌گذاری در روستاهای شهرستان صومعه‌سرا. تحلیل تأثیر گردشگری روستایی بر جلوگیری از مهاجرت روستاییان از طریق ایجاد فرصت‌های شغلی پایدار و تقویت معیشت محلی. ارائه مدل‌های کارآمد برای توسعه گردشگری روستایی با تأکید بر بهینه‌سازی منابع، افزایش مشارکت جوامع محلی و تحقق توسعه پایدار اقتصادی.

۶. منابع

۱. افتخاری، عبدالرضا، بدری، علی (۱۳۹۱)، بنیان‌های نظریه‌ای برنامه‌ریزی کالبدی مناطق روستایی، بنیاد مسکن انقلاب اسلامی.
۲. پورجعفر، محمدرضا، محمودی نژاد، هادی، ایلکاء، شاهین، عاقبت بخیر، حامد، ۱۳۹۱، فرا تحلیلی از ارزیابی رویکردهای توسعه گردشگری روستایی با تأکید بر تحلیل عوامل راهبردی SWOT، فصلنامه علوم و تکنولوژی محیط زیست، ۱۴، ۲.
۳. جمعه‌پور، محمود، ۱۳۸۹، مقدمه‌ای بر برنامه‌ریزی توسعه روستایی: دیدگاه‌ها و روش‌ها، چاپ دوم، انتشارات سمت.
۴. جمعه‌پور، محمود، ۱۳۸۴، مقدمه‌ای بر برنامه‌ریزی توسعه روستایی: دیدگاه‌ها و روش‌ها، چاپ اول، انتشارات سمت.
۵. سازمان جنگلداری و مراتع استان گیلان (۱۳۸۶).
۶. سازمان جهانی جهانگردی (۱۳۷۹). برنامه‌ریزی ملی و منطقه‌ای جهانگردی، مترجم محمود عبدالله‌زاده، ویرایش تخصصی نصرالله مستوفی، چاپ اول، تهران: دفتر پژوهش‌های فرهنگی.
۷. سازمان جهاد کشاورزی استان گیلان (۱۳۹۶).
۸. سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان گیلان (۱۳۹۵)، فرهنگ آبدیهای شهرستان صومعه سرا،
۹. سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان گیلان، معاونت آمار و اطلاعات (۱۳۹۶).
۱۰. سایت جاذبه (۱۳۹۸).
۱۱. سایت زمین شناسی و اکتشافات معدنی منطقه کاسپین باختری (گیلان)، (۱۳۹۸).
۱۲. عباس نژاد، حجت، اسمعیل زایی، ناهید، کریمیان باستانی، مریم، شهرکی، علی، ۱۳۹۰، تأثیر گردشگری بر توسعه اقتصادی روستایی در غالب مدل SWOT پژوهش موردی دهستان تمین، اولین همایش ملی گردشگری، اقتصاد و بازاریابی، دانشگاه آزاد اسلامی زابل.
۱۳. کاظمی، مهدی، (۱۳۸۵). مدیریت گردشگری، انتشارات: سمت، چاپ اول.
۱۴. کاظمی، مهدی (۱۳۸۸)، مدیریت گردشگری، انتشارات سمت، چاپ چهارم
۱۵. محمودی نژاد، هادی، پورجعفر، محمدرضا، انصاری، مجتبی، ۱۳۸۶، بررسی جایگاه برنامه ریزی توریسم در توسعه پایدار روستایی؛ فرصت‌ها و چالش‌ها، مسکن و انقلاب، شماره ۱۱۸، تابستان.
۱۶. مومنی، مصطفی و همکاران، ۱۳۸۷، ساختار و کارکرد گردشگری مذهبی-فرهنگی و ضرورت مدیریت یکپارچه در کالن شهر مشهد، مجله جغرافیا و توسعه، ۱۱-۱۳، ۳۸.
17. Sharpley, R. (2000). Tourism and sustainable development: Exploring the theoretical divide. *Journal of Sustainable Tourism*, 8 (1), 1–19. <https://doi.org/10.1080/09669580008667346>
18. Sharpley, R. (2002). Rural tourism and the challenge of tourism diversification: The case of Cyprus. *Tourism Management*, 23 (3), 233–244. [https://doi.org/10.1016/S0261-5177\(01\)00078-4](https://doi.org/10.1016/S0261-5177(01)00078-4)
19. Rogerson, K. A. (2004). Downtown redevelopment strategies in the United States: An end-of-the-century assessment. [Journal Title], [Volume](Issue), 747–752.
20. Weaver, D., & Opperman, M. (2000). *Tourism management*. John Wiley and Sons Australia.
21. Ashley, C., Roe, D., & Goodwin, H. (2001). Pro-poor tourism strategies: Making tourism work for the poor. A review of experience. The Russell Press.